

Ontwikkelen van nieuwe natuurgebieden cruciaal voor toekomst Midden-Limburg

De natuur in Midden-Limburg heeft het moeilijk. Grootschalige agrarische bedrijven en een gebrek aan grote groengebieden zetten het gebied onder zware druk. Habitura, ontwikkelaar van nieuwe natuur en lid van de Taskforce 'Gebiedsontwikkeling Midden-Limburg, ziet maar één oplossing: natuur- en landschapsontwikkeling moet een prominente rol krijgen binnen de ruimtelijke ordening in Midden-Limburg. De tijd dringt. Dit najaar moet er een 'snelkookplan' liggen, dat het tij kan keren.

Zo'n plan heeft volgens Habitura alleen kans van slagen als de betrokken zeven Midden-Limburgse gemeenten Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roerdalen, Roermond en Weert; de provincie Limburg en private partijen de handen ineen slaan en structureel samenwerken. Een gecompliceerd en gedurfd traject, waarbij geen plaats meer is voor starre regels en persoonlijke belangen.

Liefde voor natuur

Langs de Haagweg in Breda doemen statige villa's op als 'landmarks' uit een glorieus verleden. Een poort met smeedijzeren hekwerk geeft toegang tot een oprijlaan, die langzaam afbuigt en uit het zicht verdwijnt. Achter een grote rododendron zijn nog net de witte contouren van de uit 1850 stammende villa 'Princenoord' te zien.

Een kleinere poort naast de hoofdingang leidt naar een groot bijgebouw dat dienst doet als kantoor. In de ruime werkkamer staan een aantal geriefelijke stoelen rond een langgerekte tafel vol mappen en paperassen. In twee ervan zitten de 56-jarige Hans Raaijmakers, gespecialiseerd in bos en cultuurtechniek, en de 58-jarige Eric Fleskens, advocaat in ruste. Ooit samengebracht door vriendschap en hun liefde voor landschappen en cultuur en tegenwoordig verenigd in Habitura, ontwikkelaar van nieuwe natuurgebieden in Nederland. Beide mannen zijn gehuld in hemdsmouw. Het resultaat van een langdurig overleg en de broeierige hitte van de dag. "Nee, dit is niet de plek waar Habitura is gevestigd. Dat is in Oirschot. Dit is mijn kantoor, al gebruiken we het regelmatig als tweede vergaderlocatie", glimlacht Fleskens.

Financiële dragers

Habitura beschikt over een breed netwerk. Het bedrijf koopt gronden aan, regelt procedurele kwesties en geeft leiding aan de realisatie van natuurprojecten. Dat doet zij in nauwe samenwerking met overheden, grondeigenaren en eindgebruikers. "We bedenken creatieve oplossingen en zorgen voor passende financiële dragers van projecten. Bijvoorbeeld door nieuwe toeristische functies aan een gebied toe te voegen. De opbrengsten daarvan gebruiken we dan om de realisatie van nieuwe natuur te financieren", legt Fleskens uit.

Sinds begin dit jaar breken beide heren zich regelmatig het hoofd over het tanende Midden-Limburgse landschap. Natuur- en landschapsontwikkeling is namelijk één van de belangrijke aandachtsvelden waar de Taskforce Gebiedsontwikkeling Midden-Limburg, onder leiding van professor Riek Bakker, zich druk over maakt.

Onbalans

Dat landschap bestaat grotendeels uit relatief jonge ontginningen op zandgronden. Het gebied wordt doorkliefd door kaarsrechte wegen en kanalen, die ooit in opdracht van Napoleon zijn aangelegd. De verhouding tussen bebouwing, infrastructuur en natuur zijn in de loop der tijd echter in onbalans geraakt.

“Je hebt te maken met historisch gegroeide knelpunten als gevolg van gevestigde industrie en agrarische bedrijven. Daardoor is Midden-Limburg een lappendeken geworden, waar bovendien sprake is van een logistieke achterstand. Gemeenten hebben de middelen niet om daar iets aan te doen. Bovendien heb je te maken met allerlei private partijen en belangenorganisaties. Waar het dan aan ontbreekt, is een ouderwetse planoloog die integraal naar een gebied kijkt. Professor Bakker is iemand die dat wel kan”, stelt Fleskens.

Raaijmakers knikt: “Nieuwe groenstructuren kunnen ervoor zorgen dat ‘rood’ en ‘groen’ beter in balans komen. Daarnaast levert nieuwe natuur een bijdrage aan de ecologie, een fraaiere leefomgeving, een beter imago voor de streek en een gezonde landbouw.”

Is er straks dan nog wel plek voor grootschalige agrarische bedrijven in Midden-Limburg? Raaijmakers nipt bedachtzaam aan zijn kopje verse koffie: “Zeker wel. Je kunt natuurontwikkeling en landbouw niet loskoppelen van elkaar. Ik lig niet wakker van grootschalige ontwikkelingen in de agrarische sector. Je moet alleen goed weten op welke plekken je dergelijke ontwikkelingen toestaat.” Even blijft het stil, dan vervolgt hij: “Nederweert is een gebied dat daar geschikt voor is.”

Roermond-Oost

Bij het ontwikkelen van nieuwe natuur in Midden-Limburg worden, naast het creëren van nieuwe mogelijkheden, ook bestaande plannen betrokken, die om allerlei redenen (nog) niet tot uitvoering zijn gebracht. Zo is Habitura vanuit de taskforce nauw betrokken bij het ontwikkelen van 500 hectare nieuwe natuur in Roermond-Oost. Daarvan is 100 hectare bestemd als compensatie voor natuur die is opgeofferd bij de aanleg van de A73, de N280 en de N293. De overige 400 hectare wordt echt nieuw natuurgebied.

Fleskens spreekt van een ware zoektocht naar geschikte ruimte binnen een gebied van maar liefst 5000 vierkante meter. “Dat heeft te maken met de grote diversiteit aan functies binnen dit gebied. We hebben inmiddels 100 hectare grond kunnen aankopen. We hebben zeven jaar de tijd. Dat moet het project gereed zijn.”

Inmiddels is er een grote financiële drager voor het nieuwe natuurgebied gevonden. Raaijmakers: “Het bedrijf Edco krijgt 25 hectare om een bedrijfsterrein te realiseren aan de Keulsebaan in Roermond. In ruil daarvoor betaalt het bedrijf 10 miljoen euro. Geld dat wordt gebruikt voor de aanleg van het nieuwe natuurgebied.”

Ten zuiden van Weert wordt eveneens gewerkt aan het creëren van nieuwe natuur. “Het gaat daar om enkele honderden hectaren. Het is een complex gebied, waar onder meer een stortplaats en een golfbaan zijn gelegen. Ook daar heeft Habitura nu 100 hectare grond in bezit. “Als financiële drager wordt onder meer gedacht aan ruitersport”, aldus Fleskens.

Maasplassen

De Maasplassen vormen vanwege het unieke karakter een apart gebied. Daar moet meer ruimte komen voor de rivier. Tevens wordt gekeken naar mogelijkheden om de bestaande kanalen op de Maasplassen te laten aansluiten en robuuste natuurverbindingen tot stand te brengen. Raaijmakers: “Zo moeten aan de oostkant bijvoorbeeld bossen komen.”

Er wordt nieuwe koffie bezorgd en de mouwen worden weer opgestroopt voor het volgend overleg. “Als het om ontwikkelen van nieuwe natuur gaat, kun je als particuliere partij veel meer tot stand brengen dan de overheid. Gemeenten moeten daar juist gebruik van maken en zich vooral concentreren op hun regierol binnen de ruimtelijke ordening van een gebied”, menen Raaijmakers en Fleskens. “Alleen dan, of beter gezegd, juist op die manier ontstaat een win-win-situatie.”

Artikel uit Tijd voor Kwaliteit, juni 2008

Gebiedsontwikkeling Midden-Limburg: sterke steden en vitaal platteland